

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ
Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΜΕ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ
«ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ Β΄ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ»

Ια. Βιβλίο: *Αρχαία Ιστορία (Θ. Κατσουλάκος Γ.Κοκκορού-Αλευρά Β. Σκουλάτος).* Από το Δ΄ Κεφάλαιο, η ενότητα *Αποικιακή εξάπλωση* (σελ.43-44 του βιβλίου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ (800-479 Π.Χ.)

Κατά τους αιώνες που ακολουθούν (800-479 π.Χ.) συντελείται μια ριζική καινοτομία. Συγκροτείται η πόλη-κράτος. Ο πολίτης αρχίζει να συμμετέχει στη διαχείριση των πολιτικών πραγμάτων. Ο ελληνοισμός ξεπερνάει τα όριά του και αποικίζει τα παράλια της Μεσογείου και του Εύξεινου πόντου. Το εμπόριο, η βιοτεχνία και η ευρεία χρήση του νομίσματος δημιουργούν τις προϋποθέσεις για σημαντική οικονομική πρόοδο. Η τέχνη αναζητεί νέους ρυθμούς έκφρασης, ενώ η ποίηση εκφράζει τις καθημερινές αγωνίες του ανθρώπου. Ο ελληνοισμός ενωμένος θα αποκρούσει την περσική επεκτατική πολιτική.

Ιστοφόρος εμπορικό πλοίο από κίονα του 6ου π.Χ. αιώνα (Παλαιοί, Ερμηνεύς Μουσείο).

Τα πλοία αυτής της κατηγορίας είναι γρήγορα και μπορούν να διαπλεύσουν ανοικτές θάλασσες.



1. ΑΠΟΙΚΙΑΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ

Αίτιοι θεμελιώδη

Ο 8ος αιώνας π.Χ. υπήρξε αφετηρία μιας πρωτοφανούς εξόδου των Ελλήνων προς τις ακτές της Μεσογείου και του Εύξεινου πόντου. Οι λόγοι που ώθησαν τους Έλληνες στη μετανάστευση ήταν κυρίως οικονομικοί, όπως η επιθυμία απόκτησης καλλιεργήσιμης γης, και η ανάγκη προμήθειας σιδηρομεταλλεύματος. Παράλληλα και λόγοι πολιτικοί, όπως η επικράτηση πολιτικών αντιθέτων, ανάγκασαν πολλούς να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να αναζητήσουν νέους χώρους εγκατάστασης.

ΣΙΩΠΗΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Οι Καρχηδόνιοι λένε ακόμη και το εζής· ότι υπάρχει χώρα της Λιβύης και άνθρωποι που κατοικούν σ' αυτήν έξω από τις Ηράκλειες σπηλιές. Λένε ακόμη ότι, όταν φθάνουν στη χώρα των ανθρώπων αυτών, βγάζουν έξω τα προϊόντα τους, τα βάζουν στη σειρά στην παραλία και μπαίνουν πάνω στα πλοία και κάθουν καπνό. Οι ιθαγενείς, όταν δουν τον καπνό, κατεβαίνουν στην παραλία, αφήνουν ποσότητες χρυσού, ανάλογης αξίας προς τα εμπορεύματα, και γυρίζουν πίσω. Οι Καρχηδόνιοι σπεύδουν στην ξηρά και εξετάζουν τον χρυσό. Αν καταλάβουν ότι ο χρυσός ισοφαιρίζει την αξία του εμπορεύματος, τον παίρνουν και φεύγουν· αν όχι, μπαίνουν πάνω στα καράβια και περιμένουν. Οι ιθαγενείς πλησιάζουν και προσθέτουν χρυσό παραπάνω, μέχρι να τους ικανοποιήσουν. Κατάς, όπως λένε οι Καρχηδόνιοι, δεν αδικεί.

Ηρόδοτος, Ιστορία, 4. 196

Τι ήταν το σιταλλακτικό εμπόριο και ποιες δυσκολίες παρουσίαζε;

Το ζήτημα των προϊόντων, βασική προϋπόθεση των εμπορίων. Εικόνα από σφραγίδα του 6ου αιώνα π.Χ. (Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο).



Αρσενικός του 6ου αιώνα π.Χ. από τη Χαλκίδα, πάνω στον οποίο απεικονίζεται η Ελένη με τον Πάρι και η Ανδρομάχη με τον Έκτορα (Metropolitan Museum, Νέα Υόρκη). Η Χαλκίδα διακρίθηκε για την αποικιστική πολιτική. Σημαντικές αποικίες των Χαλκιδέων υπήρξαν στη Χαλκιδική και στη Δύση.



Αναζήτηση-εγκατάσταση

Σχέση μητροπόλεως-αποικίας

ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Οι Λυδοί έχουν παραπλήσια έθιμα με τους Έλληνες. Πρώτοι αυτοί, όσο ξέρουμε από τους ανθρώπους, έκοψαν και έθεσαν σε κυκλοφορία νομίσματα σε χρυσό και ασήμι, κι αυτοί πάλι πρώτοι έγιναν μεταπράτες. Ηρόδοτος, Ιστορία, 1. 94 (μετ. Δ. Μαρινάκη)

Η εγκατάσταση σε έναν τόπο δε γινόταν τυχαία. Η θέση επιλεγόταν από πριν και η ανακώρηση ήταν οργανωμένη. Ως αρχηγός της αποστολής (οικιστής) οριζόταν ένα άτομο που είχε ξεχωριστές ικανότητες και επέπνεε εμπιστοσύνη σε όλους. Η τελική της ανακώρησης γινόταν με τη συμμετοχή όλων των κατοίκων μέσω σε ένα κλίμα μεγάλης συγκίνησης. Η πόλη που ιδρύονταν είχε τις περισσότερες φορές πλούσια ενδοκώρυα και σπάνιο λιμάνι. Συνήθως προτιμούσαν περιοική που είχε φυσική ακώρυση. Αυτό τους απασχολούσε ιδιαίτερα, γιατί είχαν να αντιμετωπίσουν και την πιθανή έχθρα των κατοίκων της περιοχής. Η συμβίωση γενικά ήταν ειρηνική, αλλά δεν είναι λίγες οι φορές που οι άποικοι πολέμησαν για να κρατήσουν τη θέση τους.

Η νέα πόλη αποικούσε δική της οργάνωση και νέους θεσμούς. Σταδιακά γινόταν ανεξάρτητη και ανέπτυξε συμμαχικές και οικονομικές σχέσεις με άλλες πόλεις. Οι δεσμοί όμως με τη μητρόπολη (μητέρα-πόλη) ήταν πάντοτε στενοί και η σύγκρουση ανάμεσά τους ήταν αδιανόητη. Κα

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Ελληνικά αντικείμενα που βρέθηκαν στα ανδότερα των Λεοντέων, σε χώρους όπου ζούσαν ιθαγενείς, καθώς και ελληνικοί τάφοι που ανακαλύφθηκαν στις νεκροπόλεις μαρτυρούν αφενός τη γρήγορη και αρμονική συνένταξη Ελλήνων και Σικελών και αφετέρου τον πραγματικό εξελληνισμό των αποικιών. Σε παρόμοια συμπεράσματα οδηγούν και οι έρευνες στην περιοχή της Καπάνης: επιβίωση των ιθαγενών, αλλά συνάμα πρώτος εξελληνισμός τους και ιερηνική συμβίωση με τους αποίκους. Αντίθετα, οι ανασκαφές στα περίχωρα της Γόλας και των Συρακουσών αποκάλυψαν εντελώς άλλα πράγματα: εξαφάνιση των ιερώσεων οικισμών και αντικατάστασή τους από ελληνικά στρατιωτικά κτίσματα, δηλαδή φρούρια, πράγμα που αποδεικνύει εχθρικές σχέσεις και αντίσταση στον εξελληνισμό. Σε άλλες περιοχές, και ιδιαίτερα στα δυτικά του νησιού, τα ελληνικά αντικείμενα μαρτυρούν μάλλον την ύπαρξη εμπορικών σχέσεων παρά τον εξελληνισμό των ιθαγενών. C. Mossé, Η Αρχαία Ελλάδα, Μ.Ι.Ε.Τ., μετ. Στρ. Πασχάλη, Αθήνα 2001, σ. 131

Γιατί έχουν ονομάσει την αρχαιολογία βοηθητική επιστήμη της ιστορίας

αν αυτό συνέβαινε καμιά φορά, όλοι το κατέκριναν.

Ο χώρος της Μεσογείου και του Εύξεινου πόντου πλημμύρισε από εγκαταστάσεις των Ελλήνων. Ιδιαίτερη προσήλωση έδειξαν οι Έλληνες στην Κάτω Ιταλία, όπου το πλήθος των αποικιών συνετέλεσε ώστε ο χώρος αυτός να ονομαστεί Μεγάλη Ελλάδα.

Ο αποικισμός έφερε πολλές αλλαγές στη ζωή όλων των ανθρώπων. Η επαφή με άλλους λαούς διέυρνε τον πνευματικό ορίζοντα. Η ζωή άλλαξε. Τα μέταλλα κάλυψαν τη ζήτηση, γεγονός που οδήγησε στη δημιουργία πολλών επαγγελματιών. Η ανάπτυξη της αγροπολεστικής έδωσε την ευκαιρία σε πολλούς ζωγράφους να αξιοποιήσουν το ταλέντο τους.

Μέχρι τότε οι έμποροι (καί, εν πολλοίς, και) μετακινούνταν από τόπο σε τόπο και πουλούσαν το εμπορεύματά τους. Η ευρεία κατανάλωση, καθώς και η αύξηση των αγορών οδήγησαν στη δημιουργία χώρων, όπου η διάθεση των προϊόντων θα ήταν συνεισ.

Παράλληλα λατίν με τους εμπόρους αναπτύχθηκαν και οι κάπηλοι, δηλαδή οι μικρέμποροι, οι λιανοπωλητές.

Ερωτήσεις-Δραστηριότητες

1. Αποριθμίστε λόγους που ωθούν σήμερα πολλούς ανθρώπους να μεταναστεύουν.
2. Συμβουλευθείτε σύγχρονους χάρτες που εικονίζουν τις χώρες γύρω από τον Εύξεινο πόντο και τη Μεσόγειο θάλασσα και καταγράψτε πόλεις που επιβιώνουν από την επαφή του αποικισμού.
3. Πούες διαφορές βρίσκετε να υπάρχουν ανάμεσα στον Α' και τον Β' αποικισμό;
4. Ποια ήταν τα αποτελέσματα του Β' αποικισμού;



Χάρτης του Β' Αποικισμού.

Διατιθέμενος χρόνος : Μία (1) διδακτική ώρα

Διδακτικοί στόχοι:

Ένας βασικός διδακτικός στόχος, ο οποίος θα μπορούσε να προστεθεί στους προβλεπόμενους από το Βιβλίο Καθηγητή (*εκτίμηση - γνώση και αξιολόγηση* από μέρους των μαθητών των αιτίων του β' αποικισμού, των όρων ίδρυσης μιας αποικίας, των σχέσεών της με τη μητρόπολη και των συνεπειών του αποικισμού στην κοινωνία της εποχής) είναι **η πρόσληψη της μεγάλης αποικιακής εξάπλωσης των Ελλήνων ως του πρώτου πολυσύνθετου φαινομένου της αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας :**

- Με αίτια και συνέπειες που αγγίζουν ολόκληρη την κοινωνία της εποχής (πολιτική, οικονομία, τέχνη)
- Σε αλληλένδετη σχέση με θεσμούς (Μαντείο των Δελφών) και τεχνολογικές εξελίξεις (ποντοπόρα πλοία)

Οργάνωση της διδασκαλίας

Η συγκεκριμένη ενότητα προσφέρεται για μία **ολιστική προσέγγιση του Αρχαϊκού Κόσμου** και παρέχει τη δυνατότητα μιας έμμεσης αξιολόγησης και προγενέστερων γνώσεων των μαθητών (π.χ. α' ελληνικός αποικισμός). Το υποστηρικτικό υλικό του βιβλίου (γραπτές πηγές, εικόνες και χάρτης) θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο και να ενταχθεί πλήρως στη διδασκαλία, στο πλαίσιο της διερευνητικής μάθησης. Έχει σημασία τα διάφορα παραθέματα να ομαδοποιηθούν από τον διδάσκοντα, ανάλογα με τα στάδια της διδασκαλίας.

Ένας βασικός άξονας ο οποίος θα πρέπει να διατρέχει τη διδασκαλία είναι ο εμπλουτισμός και η ανάλυση της ορολογίας του κεφαλαίου και η σύνδεσή της με τις ιστορικές εξελίξεις («στενοχωρία», οικιστής, μητρόπολις, αποικία, έμπορος/κάπηλος, νόμισμα).

Στάδια της διδασκαλίας

1. Αφόρμηση – σύνδεση

- Από τους διαχρονικούς παράγοντες της μετανάστευσης, βάσει της υπόδειξης του βιβλίου του Καθηγητή
- Σε σχέση με τον α' φυλετικό αποικισμό, ο οποίος έχει διδαχθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο (σελ.38 του βιβλίου του Μαθητή).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να εξηγηθεί στους μαθητές και η διαφορά του τότε αποικισμού από τη σημερινή μετανάστευση, με τη βοήθεια της σημασίας των λέξεων *αποικίζω* και *αποικία*, τις οποίες χρησιμοποιούν οι αρχαίοι συγγραφείς Ηρόδοτος και Θουκυδίδης για να δηλώσουν σαφώς ίδρυση νέων πόλεων από κατοίκους άλλων, παλαιότερων.

2. Διδακτική επεξεργασία

- Η αξιοποίηση του γραπτού παραθέματος **«Σιωπηλό εμπόριο»** και της εικόνας **«Το ζύγισμα των προϊόντων»** υποβοηθεί την κατανόηση από τους μαθητές της κύριας οικονομικής διάστασης της αποικιακής εξόρμησης (αναζήτηση μετάλλων ως πολύτιμης πρώτης ύλης). Ο παράγοντας των πολιτικών συγκρούσεων θα αξιοποιηθεί από τον καθηγητή ως προοικονομία του πολιτειακού μετασχηματισμού των ελληνικών πόλεων – κρατών, ο οποίος εκτίθεται στην αμέσως επόμενη ενότητα. Ο τρίτος παράγοντας, της έλλειψης καλλιεργήσιμης γης, καλό είναι να δοθεί από τον καθηγητή με τον αρχαιοελληνικό όρο «στενοχωρία».
- Η διαδικασία ίδρυσης μιας αποικίας, όπως περιγράφεται στο βιβλίο, καθιστά σαφές στο μαθητή τον οργανωμένο τρόπο της αρχαιοελληνικής αποικιστικής επιχείρησης, την ηθική (σχέσεις με τη Μητρόπολη) και τη θρησκευτική (έγκριση από το Μαντείο των Δελφών) διάσταση της πράξης.
- Για την κατανόηση από τους μαθητές της νέας κατάστασης που δημιουργούσε η ίδρυση μιας ελληνικής αποικίας σε ξένο τόπο, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί προς επεξεργασία το παράθεμα **«Οι μαρτυρίες των ανασκαφών»** το οποίο ταυτόχρονα καθιστά φανερό και την επιστημονική χρησιμότητα της Αρχαιολογίας. Η επεξεργασία του παραθέματος αυτού μπορεί να λειτουργήσει και ως μορφή εντοπισμένης διαμορφωτικής αξιολόγησης. Από εκεί ο μαθητής μπορεί να εξαγάγει μόνος του τις πληροφορίες σχετικά με την υποδοχή της οποίας ετύγχαναν οι άποικοι από τους γηγενείς.
- Για την κατανόηση των αποτελεσμάτων του αποικισμού μπορούν να αξιοποιηθούν ο χάρτης του βιβλίου, η εικόνα με τον χαλκιδικό κρατήρα και το παράθεμα **«Το νόμισμα και η σημασία του»**. Ο χάρτης δείχνει την αποικιακή εξάπλωση των αρχαίων Ελλήνων στη Μεσόγειο και ταυτόχρονα το φαινόμενο του «δευτερογενούς αποικισμού», με κατεύθυνση κυρίως προς τον Εύξεινο Πόντο, ο οποίος πρέπει επίσης να επισημανθεί. Στην επεξεργασία του χάρτη ο καθηγητής θα βοηθηθεί από το αντίστοιχο βιβλίο, από το οποίο επίσης θα βοηθηθεί και στην ιστορική και διεπιστημονική / διαθεματική προσέγγιση του νομίσματος (γλωσσική / λέξη που δηλώνει σύμβαση : νόμισμα←νομίζω,

οικονομική/μέσο συναλλαγής, αισθητική / καλλιτεχνική παράσταση, πολιτική /σύμβολα εξουσίας, υλική / μέταλλο κατασκευής) ως προϊόντος του αποικισμού.

3. Τελική Αξιολόγηση – Εμπέδωση

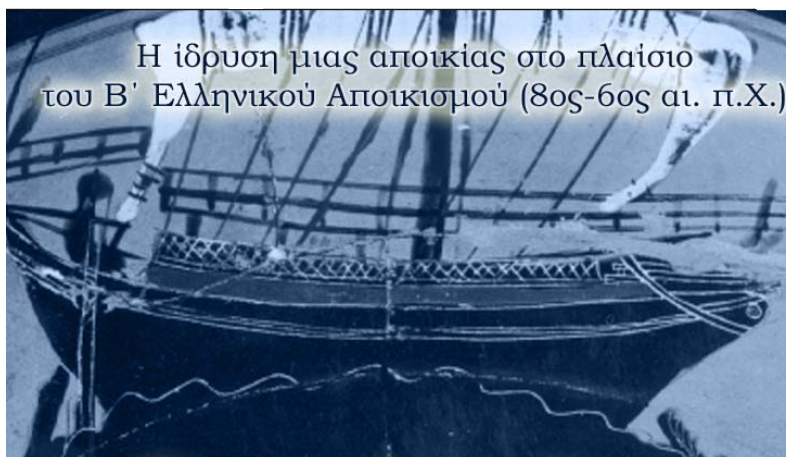
Μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους (πέραν της αξιοποίησης των ερωτήσεων / δραστηριοτήτων του βιβλίου):

- Διανομή στους μαθητές χωρίων αρχαίων συγγραφέων προς επεξεργασία στο σπίτι. Το έργο του Θουκυδίδη, αλλά κυρίως του Ηρόδοτου, περιλαμβάνει άφθονες αναφορές σε ιδρύσεις αποικιών. Μπορεί λοιπόν ο καθηγητής να επιλέξει ένα απλό τέτοιο χωρίο σε μετάφραση και να το δώσει στους μαθητές, ώστε αυτοί να περιγράψουν βάσει του κειμένου το αποικιακό φαινόμενο και τις παραλλαγές του.
- Συλλογή από τους μαθητές πληροφοριών για τα σημερινά ελληνόφωνα μέρη της Κ.Ιταλίας, στην Καλαβρία.
- Συγκέντρωση εικαστικού υλικού από μνημεία που άφησαν οι αρχαίοι Έλληνες ως άποικοι περιοχών στη Μ. Ασία, τον Πόντο, την ιταλική χερσόνησο και τη Σικελία.
- Εκπόνηση Σχεδίου Εργασίας με θέμα την ποικιλία των πληροφοριών που παρέχει κάθε νόμισμα*.

Ιβ. Εκπαιδευτικό λογισμικό : *Ιστορία Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου (Κανδύλη Α. - Κασσιός Α.-Ξιφαράς Α. Παπαθεοδώρου Θ. Στυλιαράς Γ.*

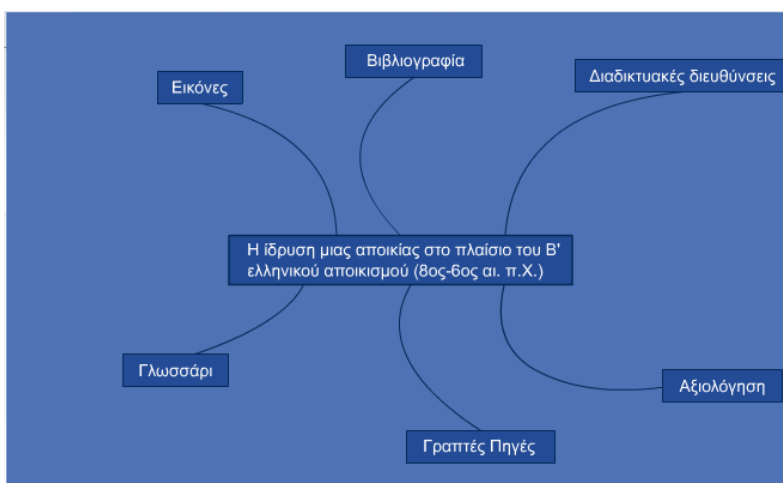
Ηλεκτρονικό διδακτικό υλικό στο μάθημα της Ιστορίας, το οποίο έχει παραχθεί για την υποστήριξη της διδασκαλίας είναι το Λογισμικό (1 CD – Rom) «Ιστορία Α΄Β΄Γ΄ Γυμνασίου». Μία από τις εφαρμογές του με θέμα «Η ίδρυση μιας αποικίας στο πλαίσιο του β΄ ελληνικού αποικισμού» είναι απόλυτα συμβατή με το περιεχόμενο της συγκεκριμένης ενότητας.

* Αρκετά κατατοπιστική για τη διδακτική αξιοποίηση της πολυθεματικότητας του νομίσματος η ανάπτυξη του θέματος *Το νόμισμα στη ζωή μας*, από την Α. Κυρκίνη – Κούτουλα, στον «Οδηγό Σχεδίων Εργασίας για τον εκπαιδευτικό», Π.Ι 2002, σ. 78-80.

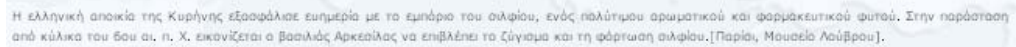
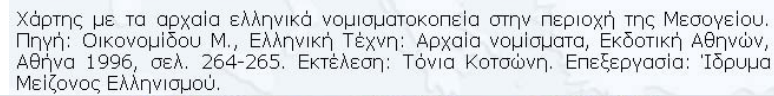


Ο μαθητής με την πλοήγηση του λογισμικού μπορεί να αισθητοποιήσει τη γνώση που αποκόμισε με τη διδασκαλία, να την ανακαλύψει, αλλά και να την προεκτείνει.

Το κεντρικό μενού που περιλαμβάνει *διαδικτυακές διευθύνσεις, εικόνες, γραπτές πηγές, γλωσσάρι, βιβλιογραφία, αξιολόγηση* του δίνει τη δυνατότητα :



- Να παρατηρήσει και να αξιοποιήσει (τυπώνοντας, αποθηκεύοντας, μεγεθύνοντας) έναν πλούσιο κατάλογο με εικόνες από σχετικά έργα τέχνης π.χ κύλικά από την ελληνική αποικία της Κυρήνης που αναπαριστά ζύγιση εξαγωγίμων προϊόντων ή χάρτη με την ανάπτυξη νομισματοκοπειών στη Μεσόγειο, παράλληλα με την αποικιακή εξάπλωση :



- Να εμπεδώσει τη σημασία των όρων του μαθήματός του, όπως *έμπορος, κάπηλος, οικιστής, μητρόπολη*, αλλά και πρόσθετων, όπως π.χ *στενοχωρία, εμπόριον/εμπορείον*. μέσα από το γλωσσάριο και να τους συνδέσει μόνος του με τις ιστορικές συνθήκες της εποχής, όπως αυτές αποκαλύπτονται σε άλλα κείμενα της εφαρμογής (π.χ, *το ιστορικό πλαίσιο*)



- Να συλλέξει περισσότερες πληροφορίες για τον ελληνικό αποικισμό μελετώντας παρατιθέμενα αποσπάσματα από κείμενα των αρχαίων συγγραφέων (γραπτές πηγές μενού) ή επισκεπτόμενος ποικίλες σελίδες του Παγκόσμιου Ιστού, π.χ <http://www.ime.gr/chronos/04/gr/politics/index.html>
http://en.wikipedia.org/wiki/Greek_colonies

- Να αυτοαξιολογηθεί ως προς τις γνώσεις που αποκόμισε για το β' ελληνικό αποικισμό από το μάθημα, αλλά και από την πλοήγηση του CD –ROM, μέσα από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και άμεση γνώση των αποτελεσμάτων της επίδοσής του.

Με τον Β' Ελληνικό αποικισμό ευνοήθηκε ιδιαίτερα

- ☐ η γεωργία
- ☐ η κτηνοτροφία
- ☐ η αλιεία
- ☐ το εμπόριο

Αποστολή άσκησης

Πα. Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία (Ι.Δημητρούκας-Θ.Ιωάννου) Από το Ζ'Κεφάλαιο. Η Ευρώπη στους Νεότερους χρόνους.

1.Οι Ανακαλύψεις

1. ΟΙ ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1. Οι ανακαλύψεις

Όροι-κλειδιά της ενότητας

Μάρκο Πόλο, τεχνικά μέσα, Πορτογαλία-Ισπανία, εξερευνητικά ταξίδια, προκολομβιανοί πολιτισμοί, παγκόσμιο εμπόριο

■ Τα κίνητρα και οι προϋποθέσεις

Ήδη από το τέλος του μεσαίωνα ευρωπαίοι έμποροι, όπως ο βενετός Μάρκο Πόλο, αναζητούσαν χρυσά, καρυκεύματα και αρώματα στην Ανατολή ακολουθώντας το δρόμο του μεταξού.

Όμως η αποκοπή του δρόμου αυτού, κατά το 15ο αι., αρχικά από τους Άραβες και ύστερα από τους Οθωμανούς, ανάγκασε τους Ευρωπαίους να αναζητήσουν πρόσβαση στις αγορές της Ανατολής από τη θάλασσα. Τα οικονομικά κίνητρα, ωστόσο, δεν ήταν τα μοναδικά. Υπήρχαν και άλλα, όπως πολιτικά, θρησκευτικά και επιστημονικά: οι φιλοδοξίες ηγεμόνων, η διάδοση του χριστιανισμού και η ρηπή του ανθρώπου προς τη γνώση.

Τα πλοία της Ισπανίας

Στα νησιά αυτά καθώς και στα άλλα γύρω δεν υπάρχει φυτό που να μην τυλιγάζει και να μη χρησιμεύει σε κάτι, όπως η σάβη για να αρωματίζεις σ' αυτήν. Υπάρχουν επίσης ποιά σκεπτά καρυκεύματα διαφόρων ειδών. Το χρυσάφι βρίσκεται σε μεγάλους ποσότητες, τα ίδια και οι πολύτιμοι λίθοι. Προσχηματικά είναι ο θάλασμος και τόσο φθηνά είναι το χρυσάφι και τα άλλα πανάκριβα προϊόντα στα νησιά αυτά. Μόνο που το ταξίδι είναι πάρα πολύ μακρινό και επικίνδυνο.

Από Το Βιβλίο των θαυμάτων του Μάρκο Πόλο, κοφ. 162, 167, στο Marco Polo, *Le découvert du monde. Le livre des merveilles*, t.II, La Découverte/Hasperis, Παρίσι, 1983, 412.

■ Γιατί τα προϊόντα που αναφέρει ο Μάρκο Πόλο ήταν περιζήτητα και πανάκριβα στην Ευρώπη;

■ Διάβασε με προσοχή τις φράσεις «Μόνο που... επικίνδυνο». Τι νοσάς ο Μάρκο Πόλο και πώς το διάβασαν οι Ευρωπαίοι της περιόδου των ανακαλύψεων;

Από το 13ο αι. τα ταξίδια άρχισαν να γίνονται σταδιακά ευκολότερα και ασφαλέστερα χάρη σε μια σειρά νέων τεχνικών μέσων: της πυξίδας, του αστρολάβου, που ήταν όργανο προσδιορισμού του γεωγραφικού πλάτους με βάση την παρατήρηση των άστρων, και των πορτολάνων, που ήταν ναυτικοί χάρτες. Παράλληλα, ένας νέος τύπος πλοίου, η καραβέλα, συνδύαζε χωρητικότητα, ταχύτητα και ασφάλεια.

Αν προστεθεί στις κατανομές αυτές και η αντίλη-

ψη για τη σφαιρικότητα της γης που κέρδιζε συνεχώς έδαφος, οι Ευρωπαίοι ήταν τώρα έτοιμοι για τη μεγάλη περιπέτεια των ανακαλύψεων.

■ Τα εξερευνητικά ταξίδια

Οι Πορτογάλοι, επιδιώκοντας να ανακαλύψουν δρόμο προς τις Ινδίες πλέοντας γύρω από την Αφρική, οργάνωσαν αλληπλάλληλες εξερευνητικές αποστολές. Τελικά ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε όταν ο Βάσκο ντε Γκάμα (1469-1524) έφθασε το 1498 στο Κάλικουτ των Ινδιών.

Ο Χριστόφορος Κολόμβος πλέει προς την Κούβα Παρασκευή 26 Οκτωβρίου (1492). Από εδώ που θαύμασε ακυροβόλησα έξι βόλαι πεύκη για την Κούβα. Αν έφταν από τις πληροφορίες των Ινδιάνων ότι το νησί αυτό έχει μεγάλη άμση και είναι προικισμένο με αφέντα χρυσού και πολύτιμους λίθους, πρόκειται σίγουρα για την Ισπανία.

Από το Ημερολόγιο Καταστροφών του Χριστόφορου Κολόμβου, 1492, στο Valentino Pomplani, *Giornale di bordo di Cristoforo Colombo* (1492-93), Μιλάνο 1939, 116, 120.

■ Σε ποια περιοχή νομίζα ότι έφτασε ο Κολόμβος και από πού επηρέαστηκε;
■ Ποια απήρση είχαν στον Κολόμβο οι δηλώσεις του Μάρκο Πόλο;

Αντίθετα με τους Πορτογάλους, ο Χριστόφορος Κολόμβος (1451-1506), γενουάτης θαλασσοπόρος στην υπηρεσία του βασιλιά της Ισπανίας, πεπεισμένος ότι η γη είναι σφαιρική, επικέρησε να φθάσει στην Ασία πλέοντας δυτικά. Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ταξιδιών του (1492-1504) ανακάλυψε νησιά και ηπειρωτικές περιοχές της κεντρικής Αμερικής. Ο ίδιος όμως πίστευε ότι είχε φθάσει στις Ινδίες.

Αποκορύφωμα των ανακαλύψεων υπήρξε ο πρώτος περίπλους (1519-1522) της γης από το Φερδινάνδο Μαγγελάνο (1480-1521), Πορτογάλο στην υπηρεσία του βασιλιά της Ισπανίας. Έτσι αποδείχθηκε για πρώτη φορά ότι η γη είναι σφαιρική.

■ Η γέννηση ενός Νέου Κόσμου

Οι Πορτογάλοι και οι Ισπανοί κατέκτησαν με τη βία τις περιοχές που ανακάλυψαν. Ειδικότερα οι τελευταίοι, επιδεικνύοντας απάνθρωπη σκληρότητα, εξαφάνισαν τους λεγόμενους προκολομβιανούς πολιτισμούς της κεντρικής και νότιας Αμερικής.

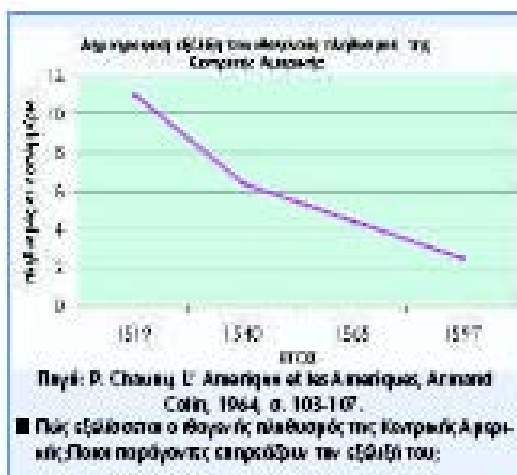
Αφού μετέτρεψαν με τον τρόπο αυτό τις νέες χώρες σε αποικίες, τις μοίρασαν μεταξύ τους με τη Συν-

θίκη της Τοντεζίας (1494). Έτσι δημιουργήθηκαν δύο ανήσυχες αποικιακές αυτοκρατορίες, η πορτογαλική και η ισπανική. Από τα τέλη όμως του 16ου αιώνα η Ολλανδία, η Αγγλία και η Γαλλία άρχισαν να διεκδικούν μερίδιο από τις αποικίες με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ανταγωνισμοί και συγκρούσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.

Ο αρνητικός χαρακτήρας των Ισπανών και η απόνερψη συμπεριφορά των κατακτητών

Βλέπουμε ότι οι Ισπανοί είχαν φεικτό αισθήματα, οι Ευρωπαίοι καίβαν στις παρυφές της Αμερικής σαν πανοσφένια λάμπα. Οι λόγοι για τους οποίους εκπαύθηκαν τόσο πολλοί Ισπανοί είναι οι εξής: Πρώτο, γιατί οι Ευρωπαίοι που έφταναν εδώ, είχαν την πεποίθηση ότι, επειδή οι ντόπιοι δεν πίστευαν στη χριστιανική θρησκεία, νομιμοποιούνταν να τους σκοτώνουν ή να τους σκλαβιάζουν... Δεύτερο, οι Ισπανοί αυτοί ήταν οι πιο άστικοι και οι πιο αρνητικοί άνθρωποι του κόσμου, αντάξιοι άστικων. Τρίτο, πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα αυτών που έδωσαν έμφαση εδώ από την Ισπανία είναι λιανοί, απαξιώματα της κοινωνίας, συμφορές κατασκευαστές.

Από τη Σύντομη Αναφορά για την καταστροφή των Δυτικών Ισπανών, 1552, του Επισκόπου Βαρκελώνης Λας Κάσας (Las Casas), στο: H. Cierges, *Die Neue Welt, Materialien für den Geschichtsunterricht*, 1978, 38.



■ Η Ευρώπη και ο Νέος Κόσμος

Οι ανακαλύψεις προκάλεσαν ριζικές μεταβολές στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο.

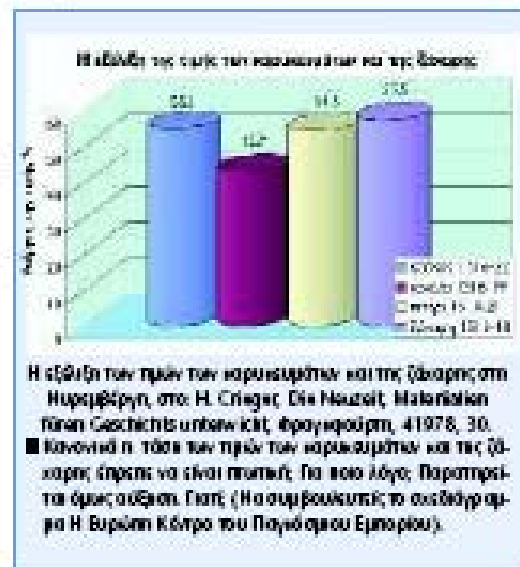
Με το άνοιγμα στους ωκεανούς το κέντρο της ευρωπαϊκής οικονομίας μετατοπίστηκε από τη Μεσόγειο στον Ατλαντικό και τη Βόρεια Θάλασσα, όπου κατέληγαν οι υπερπόντιοι θαλάσσιοι δρόμοι. Τώρα νέα λιμάνια, όπως της Σεβίλλης, της Λισσαβόνας, της Αμβέρσας, απέκτησαν μεγαλύτερη οικονομική



Ο Κολόμβος (2ος από τα αριστερά των ισπανικών κατακτητών) με το στρατό του κατευθύνεται προς την πρωτεύουσα των Αζτέκων Τλαφάλα (Μεξικό).

Μικρογραφία του 16ου αι. Codex Azcatlan.

απουδιαίτητα από εκείνα της Βενετίας και της Γένοβας.



Η εισαγωγή χρυσού και αργύρου στην Ευρώπη σε μεγάλες ποσότητες διέκρινε τις ανταλλαγές και δημιούργησε νέες οικονομικές δραστηριότητες, όπως εμπορικές και τραπεζικές. Από αυτές επωφεληθήκε περισσότερο μια νέα κοινωνική τάξη, η αστική.

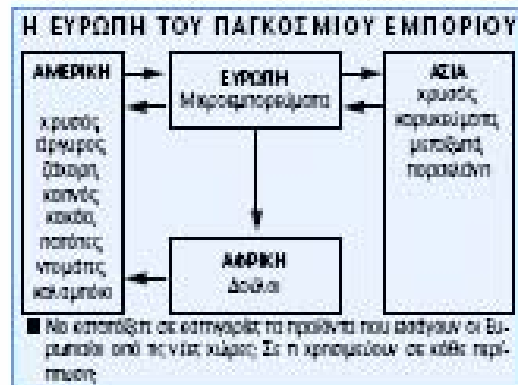
Η γνωριμία με νέους πολιτισμούς άρχισε να κλονίζει τις προκαταλήψεις και τις αξίες παρελθόντος. Παράλληλα το κλίμα της εποχής ευνοούσε την ανάπτυξη ποικίλων επιστημονικών κλάδων, όπως της γεωγραφίας, της αστρονομίας, της ζωολογίας, της βοτανικής, της εθνολογίας και άλλων.

Για τους λαούς των νέων χωρών οι επιπτώσεις των



Πορτογαλικά και Ισπανικά αποικία

Ανακαλύψεις ήταν αργυρικές. Οι Ευρωπαίοι επιδόθηκαν στην εντατική εκμετάλλευση των ναυτοπαραγωγικών πηγών σε βάρος των ιθαγενών και επέβαλαν την αρχή των άνοιων ανταλλαγών. Συγχρόνως θεώρησαν τους μη ευρωπαϊκούς λαούς ως υποδεέστερους και εκμεταλλεύσιμους. Η πολιτική αυτή κληροδότησε πολλαπλά προβλήματα στον κόσμο, όπως ήταν η δουλεία, η αποικιοκρατία, η υπανάπτυξη και η φτώχεια των τρίτων χωρών, τα οποία μας απασχολούν με διάφορες μορφές μέχρι σήμερα.



Ερωτήσεις

1. Να αναφέρετε τα αίτια των ανακαλύψεων. Να τα συγκρίνετε με τα αντίστοιχα αποτελέσματα.
2. Να συζητήσετε με τους συμμαθητές σου τις επιστημονικές γνώσεις και τεχνολογικές εφευρέσεις που επέτρεψαν την πραγματοποίηση των υπερπόντιων ταξιδιών για τις ανακαλύψεις νέων χωρών. Να αξιοποιήσεις τις γνώσεις σου από τη φυσική, τη γεωγραφία, τα μαθηματικά και την πανολογία.



Διατιθέμενος χρόνος : 2 διδακτικές ώρες

Διδακτικοί στόχοι :

Οι διδακτικοί στόχοι που υπάρχουν στο βιβλίο του Καθηγητή σχετικά με την ενότητα αυτή είναι δύο: Ένας γνωστικός και ένας αξιολογικός. Η Ανακάλυψη του Νέου Κόσμου αποτελεί πράγματι ένα *ιστορικό φαινόμενο*, πρωτόγνωρο για τον τότε κόσμο και επομένως οι μαθητές θα πρέπει όχι μόνο να γνωρίσουν το φαινόμενο αυτό, αλλά και να εκτιμήσουν τη σημασία του, τις άμεσες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του.

Οργάνωση της διδασκαλίας.

- Τα μεγάλα εξερευνητικά ταξίδια του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα αποτελούν μία ιστορικά πολύπλοκη διαδικασία, καθώς αυτή αφορά δύο γεωγραφικά και πολιτισμικά διαφορετικούς κόσμους, ενώ συνδέεται και με ποικίλες πλευρές της ευρωπαϊκής ζωής (τεχνολογική, πολιτική, πνευματική, κ.λ.π).
- Ο πολυσύνθετος χαρακτήρας του φαινομένου ο οποίος θα πρέπει να γίνει φανερός στους μαθητές, ενώ καθιστά απαιτητική τη διδασκαλία, από την άλλη πλευρά της προσδίδει διεπιστημονικότητα / διαθεματικότητα, η οποία, στο βαθμό που θα αναδειχθεί, θα προσελκύσει από μόνη της το ενδιαφέρον το μαθητών.
- Για το σκοπό αυτό είναι προτιμότερο να περιοριστεί στο ελάχιστο η αφήγηση. Οι μαθητές μέσα από τη μεγάλη ποικιλία των παραθεμάτων του βιβλίου (γραφτές πηγές, χάρτες, στατιστικά διαγράμματα και εικόνες) θα καθοδηγηθούν στην προσέγγιση του γνωστικού υλικού, στο οποίο μπορούν και να αξιολογούνται διαμορφωτικά από τον Καθηγητή, μέσω των ερωτήσεων που τα συνοδεύουν.

Στάδια της διδασκαλίας:

1.Αφόρμηση/σύνδεση

Η προτεινόμενη από τους συγγραφείς αξιοποίηση του παραθέματος από τον Μάρκο Πόλο είναι μία καλή επιλογή για την έναρξη της διδασκαλίας, κυρίως γιατί αναδεικνύει

την ανάγκη που είχαν οι Ευρωπαίοι να προμηθευτούν πολύτιμα αγαθά με τον πιο πρόσφορο οικονομικά τρόπο.

2. Διδακτική Επεξεργασία

- Κατά τη μετάβαση στο κυρίως περιεχόμενο της ενότητας, είναι αναγκαίο διδακτικά να αντιληφθούν οι μαθητές την *ανθρώπινη επινοητικότητα*, ως παράγοντα που κινεί την Ιστορία και στην περίπτωση των Ανακαλύψεων εκδηλώνεται με δύο αλληλένδετες μορφές:
 - Την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο
 - Την αναζήτηση νέων δρόμων για την προσπέλαση στις πηγές του πλούτου.
- Η έκθεση της «ιστορίας των Ανακαλύψεων» μπορεί να γίνει ταυτόχρονα με την παρατήρηση και το σχολιασμό του χάρτη του βιβλίου ή κάποιου άλλου πρόσφορου χάρτη κοινής θέας ή του εκπαιδευτικού λογισμικού. Εκεί οι μαθητές θα διαπιστώσουν :
 - τη διαφορετική πορεία του Βάσκο ντε Γκάμα και του Χριστόφορου Κολόμβου με κοινό προορισμό τις Ινδίες,
 - τη θαλάσσια προσέγγισή των Ινδιών από τον Βάσκο ντε Γκάμα
 - την ανακάλυψη της αμερικανικής ηπείρου ως «Δυτικών Ινδιών» από τον Κολόμβο
 - την επιβεβαίωση της σφαιρικότητας της γης με την πραγματοποίηση του πρώτου της Περίπλου από τον Μαγγελάνο.
- Ο καθηγητής περνώντας στην εξέταση των συνεπειών των Ανακαλύψεων, θα διευκολύνει τους μαθητές στην εμπέδωσή τους, αν τις διαχωρίσει σε τρεις μεγάλες κατηγορίες :
 - Συνέπειες για τους Προκολομβιανούς πολιτισμούς
 - Συνέπειες στο συσχετισμό των ευρωπαϊκών δυνάμεων
 - Συνέπειες στο σύνολο της ευρωπαϊκής ζωής.

Για την κατανόηση της πρώτης κατηγορίας των συνεπειών αρκεί η επεξεργασία της εικόνας, του γραπτού παραθέματος και του διαγράμματος για **τον ιθαγενή πληθυσμό της Αμερικής**, για την κατανόηση των συνεπειών στο παγκόσμιο σύστημα δυνάμεων η **Συνθήκη της Τορτεξίλας**, όπως αποτυπώνεται και στο χάρτη είναι το κομβικό σημείο, ενώ τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές επιπτώσεις θα κληθούν οι μαθητές να συναγάγουν λογικά, καθοδηγούμενοι και με τη βοήθεια των δύο υπολειπόμενων **πινάκων**.

3. Αξιολόγηση εμπέδωση:

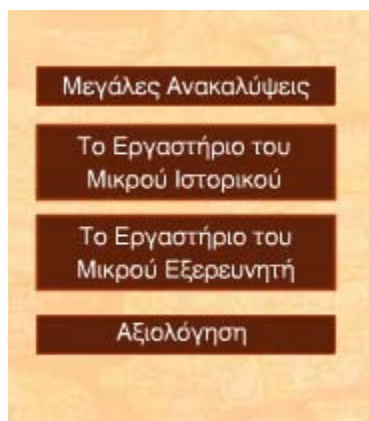
- Δίνεται στους μαθητές το πρόσθετο παράθεμα από το βιβλίο του Καθηγητή σχετικά με τον Ερρίκο το Θαλασσοπόρο και τους ζητείται, αφού το παραβάλουν προς αυτό από τον Μάρκο Πόλο, να εξαγάγουν τα συμπεράσματά τους
- Λεξιλόγιο των Ανακαλύψεων: Οι μαθητές μπορούν να επισημάνουν την προέλευση λέξεων όπως, Αμερική, Κολομβία, Σαν Σαλβαδόρ, Ινδιάνοι, Ειρηνικός Ωκεανός, Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδος, κάνοντας τη δική τους έρευνα στο σπίτι.

Πβ. Εκπαιδευτικό λογισμικό : Ιστορία Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου (Κανδύλη Α. - Κασσιός Α.-Ξιφαράς Δ. Παπαθεοδώρου Θ. Στυλιαράς Γ.

Η διδασκαλία της ενότητας θα αποδώσει σε μεγαλύτερο βαθμό, αν συνδεθεί με την πλοήγηση από τους μαθητές του Λογισμικού «Ιστορία Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου» στην ενότητα «Οι μεγάλες Γεωγραφικές Ανακαλύψεις».



Πρόκειται για μία πολύ περιεκτική και διαδραστική ενότητα του Λογισμικού, η οποία προσφέρει ποικίλες δυνατότητες διερευνητικής και βιωματικής μάθησης στους μαθητές, μέσα από *συνδέσεις* και *υπερσυνδέσεις*, *εικονικές αναπαραστάσεις*, *προσομοιώσεις* και *πολυμεσική παρουσίαση*.



- Πρωτ' απ' όλα ο μαθητής είναι σε θέση να γνωρίσει αναλυτικά όλα τα τεχνικά μέσα τα οποία επέτρεψαν τις Ανακαλύψεις (Καραβέλα, πυξίδα, Αστrolάβος, Χάρτες κ.λ.π), διαβάζοντας τις πληροφορίες της εφαρμογής, παρατηρώντας τις σχετικές εικόνες και συνδεδεμένος στο Διαδίκτυο



Αστrolάβος του 15ου αι.
(Εγκυκλοπαίδεια Grand Larousse).



Οι βελτιώσεις των οργάνων ναυσιπλοΐας

Κατά την περίοδο πριν τις Ανακαλύψεις, δεν υπήρχε ευρωπαϊκή παράδοση στην ωκεανοπλοΐα. Τόσο οι ναυτικοί που ταξίδευαν στη Μεσόγειο όσο και εκείνοι που παρέπλεαν τις ευρωπαϊκές ακτές του Ατλαντικού φρόντιζαν πάντα να ταξιδεύουν κοντά στις ακτές και θεωρούσαν εξαιρετικά επικίνδυνο το να χάσουν την οπτική επαφή με τη στεριά.

Τα παραπάνω δεν σημαίνουν, βέβαια, ότι οι Ευρωπαίοι αγνοούσαν την πορεία με ναυπλιακά όργανα.

Η ναυτική πυξίδα ήταν γνωστή στην Ευρώπη, τουλάχιστον από το 1200 μ.Χ. Μάλιστα, φαίνεται ότι, γύρω στα 1300 μ.Χ., κάπου στη Μεσόγειο, η πυξίδα εξελίχθηκε καθώς έγινε η μετάβαση από το πρωτόγονο σύστημα της μαγνητισμένης βελόνας και του δοχείου σε ένα αυτοτελές όργανο.

Ο αστrolάβος ήταν, επίσης, γνωστός στους Ευρωπαίους ναυτικούς και τον χρησιμοποιούσαν για να μετρούν το ύψος των αστερών από τον ορίζοντα ή την μεταξύ τους γωνιώδη απόσταση και να εντοπίζουν το γεωγραφικό πλάτος.

Πάντως, οι παραπάνω τεχνικές πρόοδοι, παρ' ότι σαφώς βοήθησαν τους ναυτικούς, δεν πρέπει να άλλαξαν θεματικά τον τρόπο με τον οποίο ταξίδευαν οι Ευρωπαίοι θαλασσοπόροι.

- Μπορεί να διαβάσει σύντομες βιογραφίες των πρωτοπόρων των Ανακαλύψεων



Προσωπογραφία του Χριστόφορου Κολόμβου (Time Life-Καπόπουλος, Πανεπιστήμιο Ιστορία).



Το σκώτσημα του Κολόμβου, μετά το

Χριστόφορος Κολόμβος (1451-1506)

Θαλασσοπόρος ιταλικής καταγωγής, ο άνθρωπος που θεωρείται ότι ανακάλυψε την αμερικανική ήπειρο.

Οι πληροφορίες για τη νεανική ηλικία του Κολόμβου είναι ελάχιστες. Φαίνεται ότι μέχρι τα 22 του χρόνια εξασκούσε το επάγγελμα του πατέρα του, που ήταν εριουργός. Στη συνέχεια, ακολουθώντας προφανώς την κλίση του για το ναυτικό επάγγελμα, ταξίδεψε ασχολούμενος με το εμπόριο.

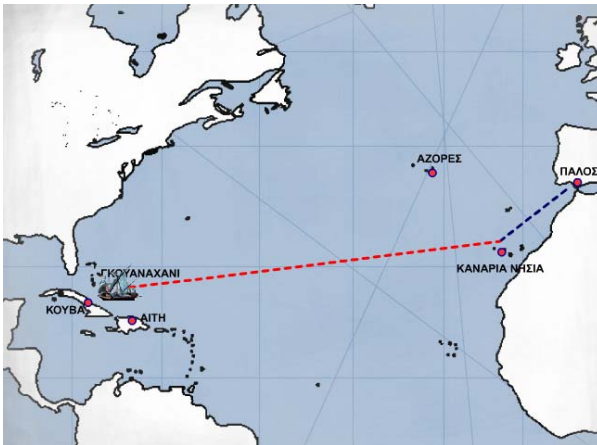
Κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του, άγνωστο από πότε ακριβώς, άρχισε να μελετά βιβλία γεωγραφίας και ναυσιπλοΐας. Διάβασε το βιβλίο του Μάρκο Πόλο [1], πιθανότατα κάποια από τις εκδόσεις του γεωγραφικού έργου του Κλαύδιου Πτολεμαίου [2] καθώς και το έργο 'Imago Mundi' του Πιέρ ντ' Αιγύ. Μάλιστα, δίπλα στο σημείο που υποστηρίζεται η σφαιρικότητα της Γης, ο Ιταλός θαλασσοπόρος σημείωσε «Πράγματι, η γη είναι στρογγυλή». Επίσης, είχε επηρεαστεί από την εκτίμηση του Φλωρεντινού γεωγράφου Πάολο Τοσκανέλι, σύμφωνα με την οποία μπορεί κάποιος να φτάσει στην Κίνα πλέοντας δυτικά. Έχοντας, λοιπόν, τη βεβαιότητα ότι η Γη είναι σφαιρική, ο Κολόμβος άρχισε να μελετά το ενδεχόμενο να φτάσει στην Άπω Ανατολή, που αποτελούσε εκείνη την εποχή ένα στόχο μεγάλου ενδιαφέροντος για τον μυθικό πλούτο της, ακολουθώντας πορεία προς τα δυτικά.

Το σχέδιο του βασιζόταν σε ορισμένα δεδομένα που αποδείχτηκαν, αργότερα, λανθασμένα: α) εκτιμούσε μικρότερη από την πραγματική την περιμετρο της Γης, β) νόμιζε ότι ήταν μεγαλύτερη η έκταση της Ασίας και γ) φανταζόταν ότι κανένα τμήμα ξηράς δεν παρεμβалλόταν ανάμεσα στην Ευρώπη και την Ασία, αν ακολουθούσε κανείς τη διαδρομή από τα δυτικά.

- Μέσα από τις επιλογές του κεντρικού Μενού *Το εργαστήρι του Μικρού Ερευνητή* και το *Εργαστήρι του Μικρού Ιστορικού*, αποκομίζει βιωματική γνώση των συνθηκών υπό τις οποίες προετοίμαζαν τα ταξίδια τους οι μεγάλοι θαλασσοπόροι και τους άγνωστους και επικίνδυνους θαλάσσιους δρόμους που ακολουθούσαν για να πραγματοποιήσουν τις εξερευνήσεις τους. Η διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται με :
 - εικονικές αναπαραστάσεις στα εργαστήρια του μικρού ιστορικού και του μικρού εξερευνητή.



- Προσομοιώσεις ταξιδιών του Κολόμβου και του Μαγγελάνου



- πολυμεσική παρουσίαση της έναρξης των ταξιδιών του Κολόμβου και της πρώτης απόβασης του στόλου του στην Αμερικανική ήπειρο (Video, από την ταινία, 1492. *Η Ανακάλυψη της Αμερικής* με μουσική του Β. Παπαθανασίου).

- Στην ίδια εφαρμογή υπάρχει μία ποικιλία θεμάτων Διαθεματικών Σχεδίων Εργασίας, και άλλων μορφών αξιολόγησης τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει ο καθηγητής, όπως επίσης και αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή. Παρατίθενται ορισμένα:

Θέλεις να γίνεις ναυτικός στις καραβέλες του Κολόμβου;

1492. Είσαι ναυτικός και βρίσκεσαι στα Πάλος της Ισπανίας. Μαθαίνεις ότι ένας παράξενος θαλασσοπόρος, ο Χριστόφορος Κολόμβος, ετοιμάζεται για ένα μεγάλο ταξίδι. Θέλει, λέει, να φτάσει στην Ανατολή πλέοντας ... δυτικά. Περίεργο ακούγεται. Αν, όμως, τα καταφέρει θα γεμίσει πλούτη. Και μαζί του όλοι όσοι θα είναι κοντά του. Αποφασίζει λοιπόν, να πάρεις μέρος στο ταξίδι. Όμως, δεν είναι απλό. Επειδή οι ενδιαφερόμενοι είναι πολλοί, ο Κολόμβος θα κάνει αυστηρή επιλογή. Προκειμένου να αποφασίσει αν θα σε πάρει μαζί του, θα σου κάνει ορισμένες ερωτήσεις. Ανάλογα με τις απαντήσεις που θα δώσεις θα κρίνει.

Για πες μου, λοιπόν, καλέ μου φίλε:

1. Ναυτική πείρα που μπορεί να φανεί χρήσιμη στην προσπάθειά μας έχουν μόνο:

- ☐ οι Πορτογάλοι
- ☐ οι Βίκινγκ
- ☐ οι Ισπανοί
- ☐ οι Άγγλοι

2. Μέχρι τώρα, όσοι ήθελαν να φτάσουν στην Ανατολή δια θαλάσσης:

- ☐ έκαναν τον περίπλου της Αφρικής
- ☐ ταξίδευαν στη Μεσόγειο από τα δυτικά στα ανατολικά
- ☐ διέσχισαν τον Ατλαντικό ωκεανό και ακολούθως τον Ειρηνικό
- ☐ δεν είχαν κανέναν τρόπο να το πετύχουν

Αποστολή άσκησης

Διαθεματικά Σχέδια Εργασίας

1. [Τα αίτια των Ανακαλύψεων μέσα από τον λόγο των πρωταγωνιστών τους](#)
2. [Η καθολική χριστιανική θρησκεία και ο ρόλος της στις Ανακαλύψεις](#)
3. [Απόψεις για τη σφαιρικότητα της Γης πριν την ανακάλυψη της Αμερικής](#)
4. [Εξερευνώντας το ναυάγιο μιας ισπανικής καραβέλας ...](#)
5. [Μια περιπέτεια στον Νέο Κόσμο](#)
6. [Η ζωή στη θάλασσα: Εργασία, κίνδυνοι, διατροφή, ασθένειες.](#)
7. [Βαφτίζοντας μια αποστολή της NASA](#)
8. [Αντιμετωπίζοντας τους κονκισταδόρες ...](#)
9. [Αφρικανοί σκλάβοι στον Νέο Κόσμο](#)
10. [Αλήθεια, σε σένα έφερε τίποτα ο Κολόμβος;](#)
11. [Ιστορική χαρτογραφία και ερμηνεία του παρελθόντος](#)
12. [Ο κόσμος με τα μάτια των Ευρωπαίων](#)
13. [Πρωτογενείς πηγές και ανάπτυξη της ιστοριογραφίας](#)
14. [Καλλιτεχνική δημιουργία και ιστορία – Η ζωγραφική ως ιστορική πηγή](#)